

**ජීවිතය ගිණුම්කරණය
හැඳින්වීම**

මූල්‍ය ගිණුම්කරණය

(Financial Accounting)

මූල්‍ය ගිණුම්කරණය

(Financial Accounting)

මූල්‍ය ගිණුම්කරණයෙන් ප්‍රධාන වශයෙන් අවධානය යොමු කරනුයේ විවිධ වූ බාහිර පාර්ශවයන් හට තොරතුරු ලබාදීම පිළිබඳවයි. උදාහරණ ලෙස කොටස්හිමියන් (වත්මන් හා අනාගත), ණයහිමියන් / සැපයුම්කරුවන්, මූල්‍ය විශ්ලේෂකයින්, බැංකු, සේවක සංගම්, රාජ්‍ය ආයතන වැනි. එහෙයින් මෙම විෂය තුළ සිදුවන්නේ යම් අතීත කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ සිදු වූ ව්‍යාපාර කටයුතු වල මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල හා එම කාලපරිච්ඡේදයේ අග දිනට ව්‍යාපාරයේ මූල්‍ය තත්වය පිළිබඳ සාරාංශ කර දැක්වීම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම වේ.

පිරිවැය ගිණුම්කරණය

(Cost Accounting)

ව්‍යාපාරයක් කළමනාකරණය කිරීමේ ප්‍රධාන උපක්‍රමයක් ලෙස පිරිවැය ගිණුම්කරණය මගින්, නිපදවන භාණ්ඩයට, සේවාවට, මෙහෙයුම් වලට, ක්‍රියාවලීන් වලට අදාළ විස්තරාත්මක පිරිවැය තොරතුරු කළමනාකරණය වෙත ලබා දේ. ඉහළ කළමනාකරණය වෙත මෙම තොරතුරු ලබාදීම අරමුණු කරගෙන, පිරිවැය ගණකාධිකාරී විසින්, පිරිවැය රැස්කිරීම, වර්ග කිරීම, විශ්ලේෂණය කිරීම.

මූල්‍ය ගිණුම්කරණය හා පිරිවැය ගිණුම්කරණය සැසඳීම

(Financial Accounting & Cost Accounting)

	අදාළව	මූල්‍ය ගිණුම්කරණය	පිරිවැය ගිණුම්කරණය
01	කාලපරිච්ඡේදය	නිශ්චිත කාලයක් සඳහා ගනුදෙනු වාර්තා කිරීමත් සිදු වේ.	ගනුදෙනු හඳුනාගනුයේ ප්‍රධාන වශයෙන් පිරිවැය ඒකකයක් හා සම්බන්ධවයි.
02	ගනුදෙනු ආවරණය	මෙමගින් සමස්ථ ව්‍යාපාරයේ ගනුදෙනු ආවරණය වේ.	මෙමගින් එක්තරා කොටසක් පමණක් ආවරණය වේ. එනම් නිෂ්පාදනය පිළිබඳ.
03	අරමුණ	ප්‍රධාන වශයෙන් ව්‍යාපාරයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵල හා මූල්‍ය තත්වය පිළිබඳ වාර්තා කිරීමට.	ප්‍රධාන වශයෙන් මෙහි අරමුණු වන්නේ, මනා පාලනයට, සැලසුම් කිරීමට හා තීරණ ගැනීමට ඉහළ කළමනාකරණයට උපකාරී වීමයි.
04	වියදම් විශ්ලේෂණය	කාර්යයන්ට අනුව වියදම් වර්ග කෙරේ.	විවිධ පදනම් මත වියදම් වර්ග කෙරේ. උදා : ඍජු හා වක්‍ර විචල්‍ය හා ස්ථාවර ආදී

05	කාර්යක්ෂමතාව	මූල්‍ය ප්‍රකාශන මගින් ව්‍යාපාරයේ සමස්ත ප්‍රතිඵල හා මූල්‍ය තත්වය අනාවරණය කෙරේ.	ඒ අංශයට, භාණ්ඩයට, කාර්යයට, පෙරසැරියට අදාළ ලාභදායීත්වය විශ්ලේෂණය කෙරේ.
06	ද්‍රව්‍ය පාලනය	මේ පිළිබඳ විශේෂ යමක් සිදු නොවේ. සමස්ථ දත්ත පමණක් සැලකිල්ලට ගැනේ.	මිලට ගැනීම, ගබඩා කිරීම හා නිකුත් කිරීම සඳහා වූ විවිධ වූ තොග පාලන ක්‍රම හඳුන්වා දේ.
07	පද්ධතියේ ස්වාධීන බව	පිරිවැයකරණ පද්ධතියෙන් මෙය ස්වාධීන වේ. එනම් පිරිවැයකරණ පද්ධතියක් නොමැතිව වුවද මූල්‍ය ගිණුම්කරණ සඳහා ක්‍රියාත්මක විය හැක.	මූල්‍ය ගිණුම්කරණ තොරතුරු මත පදනම් වේ.
08	ප්‍රතිඵල සැසඳීම	සැසඳීමේ අවශ්‍යතාවයක් නැත.	මෙහි ලාභය, මූල්‍ය ගිණුම්කරණ ලාභය සමඟ සැසඳීමේ අවශ්‍යතාවක් ඇත.
09	නාස්තිය / අපතය	විශේෂයෙන් හඳුනාගැනීමක් සිදු නොවේ.	විශේෂයෙන් හඳුනාගන්නා අතර එය "සාමාන්‍ය" හා "අසාමාන්‍ය" ලෙසට ද විශ්ලේෂණය කෙරේ.
10	ගණුදෙනුවල ස්වභාවය	සත්‍ය ගණුදෙනු පිළිබඳ	සත්‍ය මෙන් ම ඇස්තමේන්තුගත දත්ත භාවිතා වේ.
11	තොග අගය කිරීම	"පිරිවැය" හා "ශුද්ධ උපලබ්ධිය අගය" යන දෙකෙන් වඩා අඩු අගයට අගය වේ.	තොග අගය කරනුයේ පිරිවැයටයි.
12	නීතිමය අවශ්‍යතාවයන්	විවිධ වූ නීතිමය අවශ්‍යතාවයන් සම්පූර්ණ කළ යුතු වේ. උදා : සමාගම් පනත, ආදායම් බදු පනත, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත වැනි	එලෙස සපුරාලිය යුතු නීතිමය අවශ්‍යතාවයක් නැත.

කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය
(Management Accounting)

සැලසුම් කිරීම සඳහා, තීරණ ගැනීම සඳහා, කාර්යඵල ඇගයීම සඳහා, පාලනය සඳහා පිරිවැය නිශ්චය කිරීම හා කළමනාකරණය සඳහා ඉහළ කළමනාකරණයට අවශ්‍ය වන මූල්‍ය ගිණුම්කරණ ඇතුළුව සියලුම තොරතුරු සැපයීමක් කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය මගින් සිදු වේ. මෙම තොරතුරු අවශ්‍යතාවයක් සපුරාලීම සඳහා කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය (හෝ කළමනාකරණ ගණකාධිකාරී) විවිධ වූ වාර්තා පිළියෙල කරයි.

මූල්‍ය ගිණුම්කරණය හා කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය සැසඳීම
(Financial Accounting & Management)

	අදාළව	කළමනාකරණ ගිණුම්කරණය	මූල්‍ය ගිණුම්කරණය
01	විෂයපථය	සාපේක්ෂව පටු වේ.	පුළුල් විෂය පථයකි.
02	නීතිමය අවශ්‍යතාවන්	යම් ව්‍යවස්ථාවකින්, නීතියකින්, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත වලින් පාලනයක් සිදු නොවේ.	සමාගම් පනත, දේශීය ආදායම් බදු පනත, ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත වැනි දෑ මගින් පාලනයක් සිදු වේ.
03	සම්බන්ධතාව	අභ්‍යන්තර ක්‍රියාවලියකි.	ප්‍රධාන වශයෙන් බාහිර ක්‍රියාවලියකි.
04	වාර්තාකරණය	ආයතනයේ කළමනාකරණයට වාර්තා පිළියෙල කෙරේ.	බාහිර පාර්ශවයන්ට ප්‍රධාන වශයෙන් වාර්තා පිළියෙල කෙරේ.
05	ආකෘතිය	විස්තරාත්මක ආකෘති මගින් තොරතුරු ඉදිරිපත් කෙරේ.	සාරාංශගත ආකෘති භාවිත කෙරේ.
06	ඉදිරිපත් කිරීම	තොරතුරු මගින් ආවරණය වන්නේ විශේෂ ක්‍ෂේත්‍රයකි	මෙමගින් සමස්ත ව්‍යාපාරය ආවරණය වේ.
07	යෙදවුම් දත්ත	වර්තමාන, අතීත හා අනාගත දත්ත සියල්ලම භාවිතා වේ.	අතීත දත්ත පමණක් භාවිත වේ.

පිරිවැය ගිණුම්කරණය හා සම්බන්ධ මූලික සංකල්ප
(Basic aspects of Cost Accounting)

පිරිවැය
(Cost)

යම්කිසි භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා භාවිත කළ සම්පත් වල මූල්‍යමය වටිනාකම “පිරිවැය” ලෙස හැඳින් වේ.

උදාහරණ :

'X' නම් භාණ්ඩ ඒකකයක මුළු පිරිවැය රු. 350 ක් නම්,

	රු.
සෘජු ද්‍රව්‍ය (5Kgs @ 50/-)	250
සෘජු ශ්‍රමය (පැය 2 @ 30/-)	60
අනෙකුත් වියදම්	40
මුළු පිරිවැය	<u>350</u>

එනම්, ඒකකයක පිරිවැය යන්න ප්‍රධාන උපාංග දෙකක් මත තීරණය වේ. ප්‍රමාණය හා ඒකකයක මිල,

$$\text{පිරිවැය} = \text{සම්පත් භාවිතය} \times \text{ඒකකයක මිල}$$

පිරිවැය ඒකකය
(Cost Unit)

පිරිවැයකරණයේ දී පිරිවැය ගණනය කරනුයේ කුමක ද එය පිරිවැය ඒකකය නම් වේ. පිරිවැය ගණනය කිරීමේ දී, පිරිවැය යන්න හැමවිටම, කුමන හෝ පිරිවැය ඒකකයකට සම්බන්ධ කර ගණනය කළ යුතුය. උදාහරණ ලෙස, පාන් ගෙඩියක පිරිවැය, කම්සයක පිරිවැය, ශල්‍යකර්මයක පිරිවැය, කාර්යයක පිරිවැය ලෙස.

පහත වගුව මගින්, විවිධ වූ කර්මාන්ත වල භාවිතා වන පිරිවැය ඒකක සඳහා නිදසුන් ඉදිරිපත් කෙරේ.

	කර්මාන්තය	පිරිවැය ඒකකය
01	මුද්‍රණ	එක් කාර්යයක් හෝ වර්ග අඩියක්
02	ප්‍රවාහන	ටොන් කිලෝමීටරයක්/මගී කිලෝමීටරයක්
03	පෞද්ගලික රෝහලක්	ලෙඩෙකුට දිනක්
04	ගෑස්	සෂ මීටර් එකක්
05	පාරවල් ඉදිකිරීම්	කිලෝමීටර් හෝ සැතපුම් එකක්
06	හෝටලයක්	එක් කෑම පිඟානක්/එක් රාත්‍රියක්
07	විදුලිබලය නිෂ්පාදනය	කිලෝවොට් පැය (KWH)
08	ඇඟළුම් කම්හලක	එක් ඇඟළුමක්
09	ඉන්ධන	එක් ලීටරයක්
10	බේකරියක	එක් පාන් ගෙඩියක්
11	අධ්‍යාපන ආයතනයක	එක් සිසුවෙක් හෝ එක් පංතියක්
12	ජල සම්පාදනය	ලීටර එකක්
13	සීමෙන්ති නිෂ්පාදනය	ටොන් එකක්
14	ගඩොල් කර්මාන්තය	ගඩොල් 1,000

පිරිවැය මධ්‍යස්ථාන
(Cost Centres)

පිරිවැයකරණයේ දී පිරිවැය එක්රැස් වන ස්ථානයක්, කාර්යයක්, ශ්‍රිතයක්, ක්‍රියාකාරකමක්, උපකරණයක් හෝ පුද්ගලයෙක් පිරිවැය මධ්‍යස්ථානයක් ලෙස සැලකේ. ප්‍රායෝගිකව පිරිවැය යන්න, පිරිවැය මධ්‍යස්ථාන වලට සම්බන්ධ කර කේට්කරණය (Coding) කෙරේ.

ඇතැම් අවස්ථා වල දී පිරිවැය මධ්‍යස්ථානය හා පිරිවැය ඒකකය එකක් ම වේ. පිරිවැයකරණයේ දී මුලින් ම පිරිවැය එක් එක් මධ්‍යස්ථාන වලට එකතු වීමට ඉඩහැර පසුව ඒ ඒ පිරිවැය මධ්‍යස්ථාන වල නිපදවූ පිරිවැය ඒකකයන්ට සම්බන්ධ කෙරේ.

නිෂ්පාදන ආයතනයක,

ස්වරූපය	උදාහරණ
සේවා ස්ථානයක්	ගබඩාව, ආපනශාලාව, නඩත්තු අංශය
කාර්යයක්/ශ්‍රිතයක්/පුද්ගලයෙක්	එක් විකුණුම් නියෝජිතයෙක්
ක්‍රියාකාරකමක්	තත්ත්ව පාලන, වැඩ අධ්‍යයන
උපකරණයක්	ඇසුරුම් යන්ත්‍රයක්

ලාභ මධ්‍යස්ථානය

(Profit Centre)

මෙහි දී මහාපරිමාණ ආයතන සමස්ත ව්‍යාපාරික කටයුතු තර්කික පදනමක් මත උපකොටස් වලට බෙදා ඒ ඒ උප කොටස සඳහා නිලධාරියෙකු හෝ කළමනාකරුවෙකු පත් කරයි. මෙහි ප්‍රධාන පරමාර්ථය වනුයේ පාලනය පහසු කිරීමක්, කාර්යඵල ඇගයීමත්ය. මෙහිදී අදාළ එම අදාළ උප කොටස හෙවත් ලාභ මධ්‍යස්ථාන සඳහා පත්කරනු ලබන නිලධාරියා, එහි වියදම් දැරීම හා ආදායම් ඉපයීම සඳහා සෘජුව වගකිව යුතුය. එනම් අදාළ නිලධාරියා හෝ කළමනාකරුට ස්වාධීනව තීරණ ගැනීමේ හැකියාව ලැබෙන අතර අවදානම් තනිව දරාගත යුතු වේ.

පිරිවැය මූලිකාංග හා පිරිවැය වර්ගීකරණය

පිරිවැය මූලිකාංග

(Cost Elements)

යම් භාණ්ඩයක හෝ සේවාවක (එනම් පිරිවැය ඒකකයක) මුළු පිරිවැය නිර්මාණය වන කොටස්, පිරිවැය මූලිකාංග නම් වේ. පහත දැක්වෙන්නේ භාණ්ඩයක හෝ සේවාවක පිරිවැය හා ඒ මගින් විකුණුම් මිල නිර්මාණය වන අයුරුයි.

	රු.
සෘජු ද්‍රව්‍ය	X
සෘජු ශ්‍රමය	X
සෘජු අනෙකුත් වියදම්	X
	<hr/>
ප්‍රාරම්භ පිරිවැය / මුළු සෘජු පිරිවැය	X
ස්ථාවර නිෂ්පාදන පොදුකාර්යය	X
	<hr/>
මුළු නිෂ්පාදන පිරිවැය	X
ආයතන, පරිපාලන, විකුණුම් හා බෙදා. පො/කා.	X
	<hr/>
මුළු පිරිවැය	X
ලාභය	X
	<hr/>
විකුණුම් මිල	X
	<hr/> <hr/>

පිරිවැය වර්ගීකරණය
(Classification of Costs)

'පිරිවැය' යන්න විවිධ පදනම් නැතහොත් ආකාර යටතේ වර්ගීකරණය කළ හැක. එක් එක් පිරිවැය වල ඇති පොදු ලක්ෂණ මත ඒවා එක් එක් කාණ්ඩ වලට වෙන් කිරීම, "පිරිවැය වර්ගීකරණය" යන ක්‍රියාවලිය මගින් සිදු වේ. ආයතනයේ කළමනාකරණයේ අවශ්‍යතාවය මත, පිරිවැය වර්ගීකරණයේ විවිධ අරමුණු ඇත.

	පදනම	වර්ගීකරණය
01	ස්වභාවය අනුව	- ද්‍රව්‍ය පිරිවැය - ශ්‍රම පිරිවැය - අනෙකුත් වියදම්
02	හඳුනාගත හැකි බව අනුව	- සෘජු පිරිවැය - වක්‍ර පිරිවැය
03	වෙනස්වීම මත / හැසිරීම මත	- විචල්‍ය පිරිවැය - ස්ථාවර පිරිවැය - අර්ධ විචල්‍ය/අර්ධ ස්ථාවර පිරිවැය (මිශ්‍ර පිරිවැය)
04	නිෂ්පාදනය සමඟ සම්බන්ධ වීම මත	- නිෂ්පාදන පිරිවැය - කාල පිරිවැය
05	කාර්යය අනුව	- නිෂ්පාදන පිරිවැය - විකුණුම් හා බෙදාහැරීම් පිරිවැය - පරිපාලන පිරිවැය
06	පාලනය කළ හැකි බව අනුව	- පාලනය කළ හැකි පිරිවැය - පාලනය කළ නොහැකි පිරිවැය
07	කළමනාකරණ තීරණ වලට අදාළ වීම මත	- අදාළ පිරිවැය - නොඅදාළ පිරිවැය
08	වෙනත් පදනම් මත	- ආවස්ථික පිරිවැය - ගිවිසුම් පිරිවැය - වර්ධක පිරිවැය

වී

පිරිවැය වර්ගීකරණය විස්තරාත්මකව පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැක.

ස්වභාවය අනුව
(According to their nature)

මේ යටතේ පිරිවැය කොටස් 3 ක් යටතේ වර්ග කෙරේ.

(a) **ද්‍රව්‍ය පිරිවැය**
(Material Costs)

එනම් ද්‍රව්‍ය ලබාගැනීමේ හා තබාගැනීමේ සියලුම පිරිවැය මේ යටතට ගැනේ. හෙවත් නිෂ්පාදනයේ දී යොදාගන්නා භෞතික දේවල් වල වටිනාකම ද්‍රව්‍ය පිරිවැය යටතට ගැනේ.

- අමුද්‍රව්‍ය (Raw materials)
- උපාංග (Components)
- පාරිභෝජ්‍ය ද්‍රව්‍ය (Consumables)
- නඩත්තු ද්‍රව්‍ය (Maintenance materials)
- ඇසුරුම් ද්‍රව්‍ය (Packing materials)

(b) **ශ්‍රම පිරිවැය**

(Labour Costs)

භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනයේ දී සේවකයකු දරණ ප්‍රයත්නය වෙනුවෙන් ඔහුට කරන සියලු ම ආකාරයේ ගෙවීම් මේ යටතට ගැනේ. නිදසුන් ලෙස වැටුප්, වේතන, ප්‍රසාද දීමනා, අතිකාල හා අනෙකුත් සියලුම ප්‍රතිලාභ.

(c) **අනෙකුත් වියදම්**

(Other Expenses)

ද්‍රව්‍ය පිරිවැය, ශ්‍රම පිරිවැය හැරුණු විට භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් නිෂ්පාදනයේ දී දරන අනෙකුත් සියලුම වියදම් මේ යටතට ගැනේ. එනම් අනෙකුත් සේවා සඳහා දරන පිරිවැය වේ. නිදසුන් ලෙස, කුලී, වරිපතම්, විදුලිය, ගෑස්, ක්‍ෂය, දුරකථන හා ඒ හා සමාන ස්වරූපයේ අනෙකුත් දෑ.

හඳුනාගත හැකි බව අනුව

(According to their traceability with the Cost Unit)

පිරිවැය ඒකකය සමඟ හඳුනාගත හැකි බව අනුව පිරිවැය කොටස් 2 ක් යටතේ වර්ග කර දැක්විය හැක.

(a) **සෘජු පිරිවැය**

(Direct Costs)

නිපදවන භාණ්ඩ හෝ සේවා ඒකකයක (හෙවත් පිරිවැය ඒකකය) සමඟ පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකි පිරිවැය වේ.

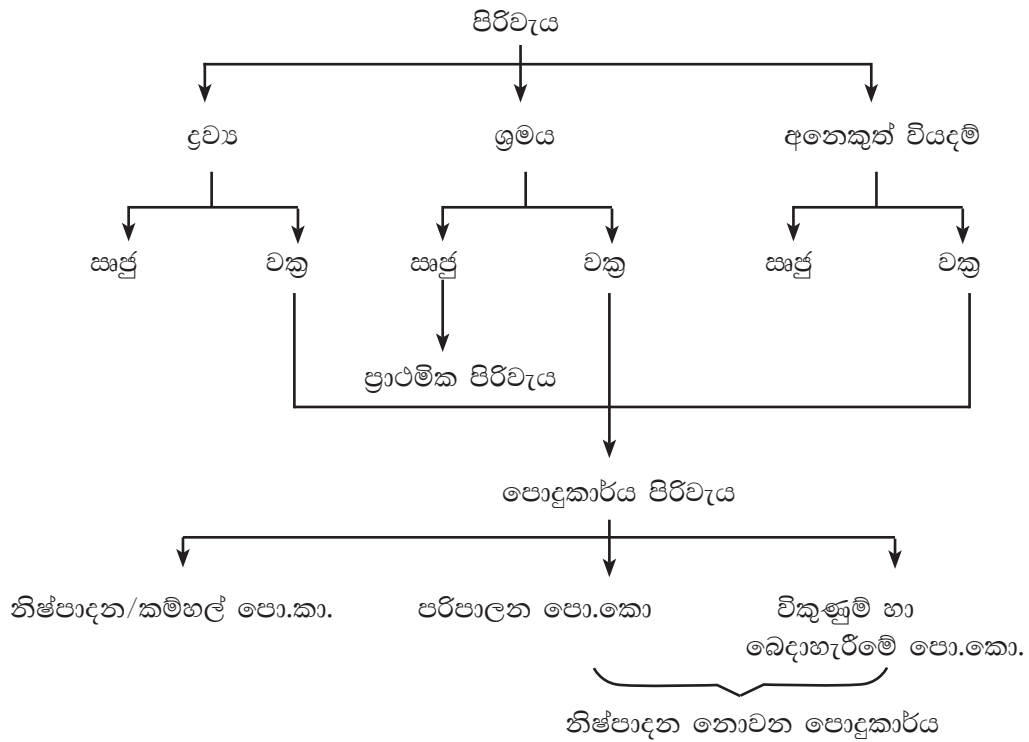
සෘජු ද්‍රව්‍ය, සෘජු ශ්‍රමය සහ අනෙකුත් සෘජු වියදම්

(b) **වක්‍ර පිරිවැය**

(Indirect Costs)

පිරිවැය ඒකකය සමඟ පහසුවෙන් හඳුනාගත නොහැකි පිරිවැය වේ. මන්ද ඒවා ඒ ඒ ඒකකය වෙනුවෙන් දරන පිරිවැය නොවන අතර, සමස්ථ නිෂ්පාදනය වෙනුවෙන් දරණ පිරිවැය වේ. ඒවා එම භාණ්ඩ හෝ සේවා නිෂ්පාදනය වෙනුවෙන් දරණ පිරිවැය බව දන්නා නමුත්, ඒ ඒ ඒකකය වෙනුවෙන් වෙන වෙනම දරණ ඒවා නොවේ.

ඉහතින් සාකච්ඡා කළ පිරිවැය වර්ගීකරණ පදනම් දෙක එකතු වීමෙන් පහත පරිදි නැවත බෙදීමක් කළ හැක.

වෙනස්වීම මත / හැසිරීම මත

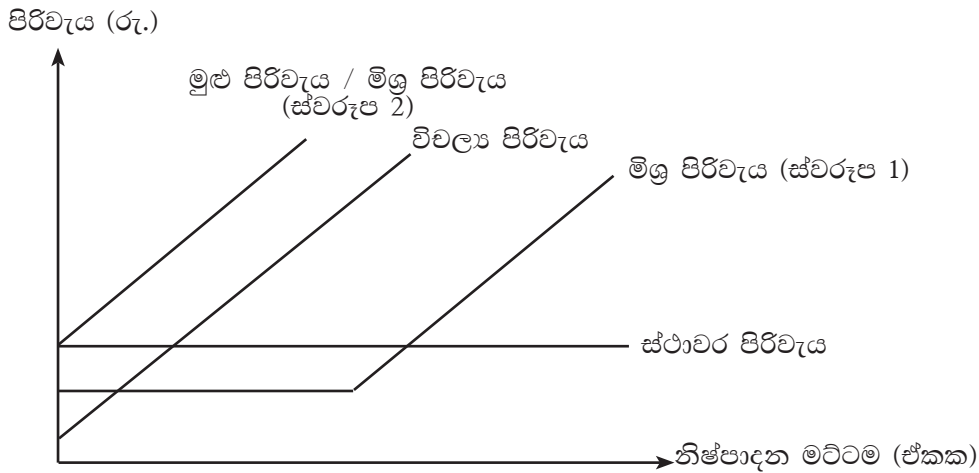
(According to their Behaviour)

පිරිවැය වෙනස්වීම සඳහා විවිධ සාධක බලපායි. උදාහරණ ලෙස, නිෂ්පාදන මට්ටම, උද්ධමන අනුපාතය, විනිමය අනුපාතය (ආනයනය කරයි නම්), ශ්‍රමයේ ගුණත්වය වැනි, නමුත් පිරිවැයකරණයේ දී වැඩි අවධානයක් යොමුකරනුයේ, නිෂ්පාදන මට්ටම අනුව සිදුවන පිරිවැය වෙනස්වීම් පිළිබඳවයි.

නිෂ්පාදන මට්ටම වෙනස්වීමට අනුව පිරිවැය වෙනස්වීම මත, පිරිවැය යන්න කොටස් 3 ක් යටතේ වර්ගකර දැක්විය හැක.

- a) විචල්‍ය පිරිවැය
- b) ස්ථාවර පිරිවැය
- c) අර්ධ විචල්‍ය හෙවත් අර්ධ ස්ථාවර පිරිවැය (මිශ්‍ර පිරිවැය)

ඉහත වර්ගීකරණය පහත පරිදි ප්‍රස්ථාර සටහනකින් තවදුරටත් ඉදිරිපත් කළ හැක.

(a) විචල්‍ය පිරිවැය

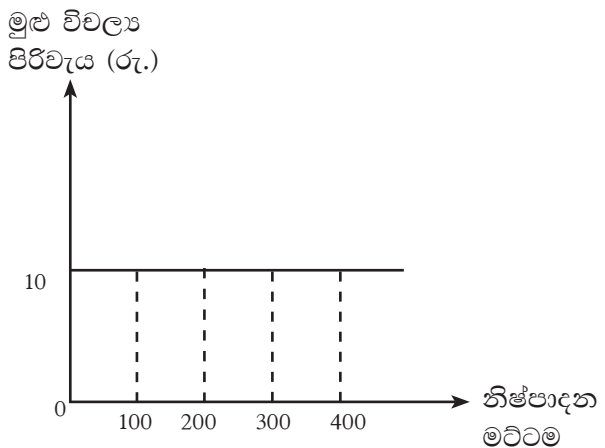
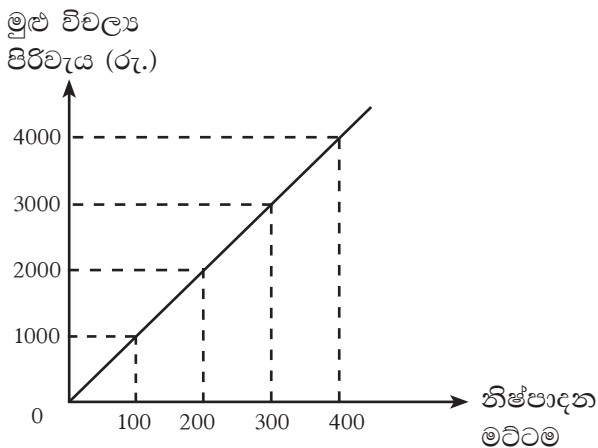
(Variable Costs/VC)

නිෂ්පාදන මට්ටම වෙනස්වන විට එයට අනුව සෘජුව හා සමානුපාතිකව වෙනස්වන පිරිවැය වේ. මෙහිදී විචල්‍ය පිරිවැය සරල රේඛාවකි. එනම් නිෂ්පාදන මට්ටම හා පිරිවැය එකම ප්‍රතිශතයකින් වෙනස්වන බව පිරිවැයකරණයේ දී පිළිගැනේ.

උදාහරණ :

සෘජු ද්‍රව්‍ය, සෘජු ශ්‍රමය, විචල්‍ය පොදුකාර්ය වැනි

පහත රූපය මගින්, විචල්‍ය පිරිවැයෙහි ප්‍රස්ථාරික ස්වරූපය පෙන්වුම් කෙරේ.

පිරිවැය හා ඒකකයක විචල්‍ය පිරිවැය හැසිරීම.

පිරිවැය මෙන්ම කළමනාකරණ ගිණුම්කරණයේ දී කරන ප්‍රධාන උපකල්පනයක් වනුයේ, නිමවුම් මට්ටම වෙනස්වන විට ඊට සෘජුව හා සමානුපාතිකව මුළු විචල්‍ය පිරිවැය වෙනස් වන බවයි. එනම් නිෂ්පාදන මට්ටම දෙගුණ වන විට පිරිවැය ද දෙගුණ වන බවයි. මේ හේතුව නිසා ඉහත ප්‍රස්ථාර වල පෙන්වා ඇති පරිදි, නිෂ්පාදන මට්ටම වැඩිවන විට, මුළු විචල්‍ය පිරිවැය සරල රේඛාවක් ලෙස

(b) ස්ථාවර පිරිවැය

(Fixed Costs)

නිෂ්පාදන මට්ටම වෙනස්වන විට වෙනස් නොවන පිරිවැය වේ. මෙවැනි පිරිවැය “ධාරිතා පිරිවැය” (Capacity Costs) නැතහොත් “කාල පිරිවැය” (Periodic Costs) ලෙසට ද හැඳින් වේ. ස්ථාවර පිරිවැය මෙලෙස ස්ථාවරව පවතින්නේ යම් කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා පමණි. නැතහොත් යම් නිෂ්පාදන ධාරිතා මට්ටමක් සඳහා පමණි. එනම් කාලපරිච්ඡේදය නැතහොත් ධාරිතාව ඉක්ම වූ විට එයද වෙනස් වේ.

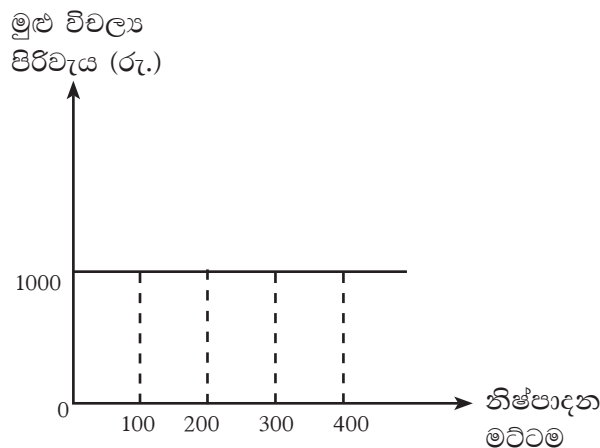
උදාහරණ :

ස්ථාවර පිරිවැය සඳහා නිදසුනක් ලෙස, කුලී, වරිපනම්, සුපරීක්ෂක වේතන, කෂය, ප්‍රචාරණය, රක්ෂණය වැනි දෑ දැක්විය හැක.

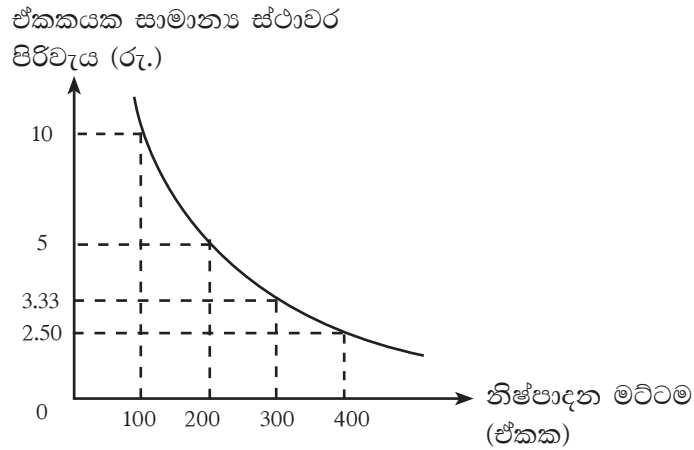
ස්ථාවර පිරිවැය යන්න හැමවිටම ප්‍රකාශ කරනුයේ යම් කාලයකට සම්බන්ධ කිරීමෙනි. නිදසුනක් ලෙස, දිනකට, සතියකට, මාසයකට, වර්ෂයකට ආදී ලෙස.

නිෂ්පාදන මට්ටම (ඒකක)	මුළු ස්ථාවර පිරිවැය	ඒකකයක සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය (රු.)
0	1,000	අදාළ නැත (අහන්නයි)
100	1,000	10
200	1,000	5
300	1,000	3.33
400	1,000	2.50

මුළු ස්ථාවර පිරිවැය හා ඒකකයක සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැයෙහි ප්‍රස්ථාරික ස්වරූපය පහත පරිදි ඉදිරිපත් කළ හැක.

මුළු ස්ථාවර පිරිවැයෙහි හැසිරීම

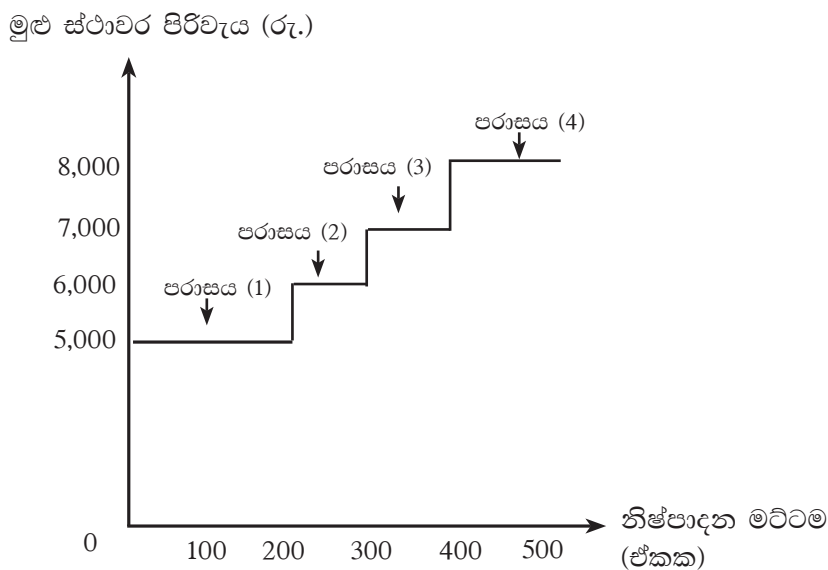
ඒකකයක සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැයෙහි හැසිරීම

ඉහත රූප සටහන් වලින් පෙනෙන පරිදි මුළු ස්ථාවර පිරිවැය නිෂ්පාදන මට්ටම කුමක් වුවත් ස්ථාවරව පවතී. නමුත් නිෂ්පාදන මට්ටම වැඩිවන විට ඒකකයක සාමාන්‍ය ස්ථාවර පිරිවැය ක්‍රමයෙන් අඩු වේ. (මන්ද සමාන පිරිවැයක්, ක්‍රමයක් වැඩි ප්‍රමාණයක් අතර බෙදීයන නිසා)

නමුත්, ඉහත දී සඳහන් කළ පරිදි, මෙම ස්ථාවර පිරිවැය, ඕනෑම නිමවුම් මට්ටමක් සඳහා ස්ථාවරව නොපවතී. යම් මට්ටමක් ඉක්ම වූ පසු එය වැඩි වේ. නැවතත් එම මට්ටමේ ස්ථාවරව තිබේ, යළිත් එම මට්ටම ද ඉක්ම වූ පසු වැඩි වේ. මෙම එක් එක් මට්ටම් “ධාරිතා මට්ටම්” (Capacity Levels) ලෙස හැඳින්වේ.

නිෂ්පාදන පරාසයන් (ඒකක)	ස්ථාවර පිරිවැය (රු.)
0 - 200	5,000
201 - 300	6,000
301 - 400	7,000
401 - 500	8,000

මෙවැනි පිරිවැය “පියවර ස්ථාවර පිරිවැය” ලෙසට ද හැඳින්වේ. (Step-up fixed Costs)

පියවර ස්ථාවර පිරිවැය

(c) අර්ධ විචල්‍ය පිරිවැය / අර්ධ ස්ථාවර පිරිවැය / මිශ්‍ර පිරිවැය
(Semi-Variable / Semi-fixed / Mixed Costs)

යම් පිරිවැයක් තුළ විචල්‍ය හා ස්ථාවර යන කොටස් දෙකම ඇතුළත් වේ නම්, එය මෙතමන් හැඳින් වේ. එනම් එම පිරිවැය තුළ ඇති විචල්‍ය කොටස පමණක් නිෂ්පාදන මට්ටම් අනුව වෙනස් වේ.

උදාහරණ :

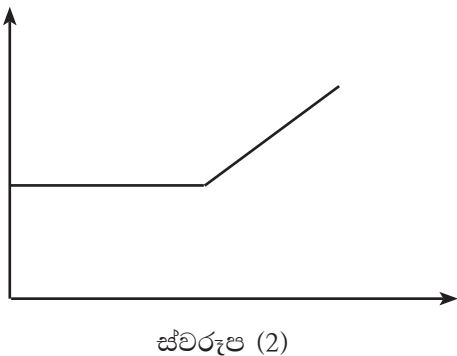
විදුලි බිල, දුරකථන බිල, ජල බිල වැනි,

මෙම සෑම පිරිවැයක් තුළ ම මාසයක් සඳහා ස්ථාවර ගාස්තුවක් ඇතුළත් වන අතර, භාවිතා කරන ඒකක ප්‍රමාණය අනුව විචල්‍ය ගාස්තුවක් ද ඇතුළත් වේ.

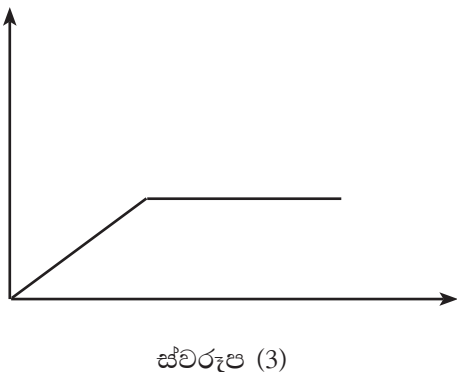
මිශ්‍ර පිරිවැයෙහි විවිධ ස්වරූප පහත පරිදි ප්‍රස්ථාරිකව ඉදිරිපත් කළ හැක.

මුළු පිරිවැය, විචල්‍ය පිරිවැය හා ස්ථාවර යන දෙකින් ම සෑදේ. නිපදවන පළමු ඒකකයේ සිටම විචල්‍ය පිරිවැය අය වේ. එනම් ප්‍රායෝගිකව මෙම ස්වරූපයේ පිරිවැය බහුලව දැකිය හැක.

නිෂ්පාදනයේ යම් මට්ටමක් දක්වා විචල්‍ය පිරිවැය අය නොවේ. එනම් ස්ථාවර පිරිවැය තුළ නිෂ්පාදනයක් කළ හැකි. අදාළ මට්ටම ඉක්ම වූ පසු විචල්‍ය පිරිවැය අය වේ. මෙම ස්වරූපයේ පිරිවැය ප්‍රායෝගික බහුලව දැකිය නොහැක.

යම් නිෂ්පාදන මට්ටමක් දක්වා පිරිවැය විචල්‍ය වේ. ඉන් අනතුරුව ස්ථාවර වේ. මෙවැනි පිරිවැය ඉතා කලාතුරකින් මුණ ගැසේ.

මිශ්‍ර පිරිවැයෙහි විවිධ ස්වරූප

(c) (1) අර්ධ විචල්‍ය පිරිවැය වෙන් කරගැනීම

(Separation of Semi-Variable Costs)

යම් පිරිවැයක් මිශ්‍ර පිරිවැයක් නම්, ඒ තුළ අඩංගු විචල්‍ය සහ ස්ථාවර පිරිවැය කොටස් වෙන්කර ගැනීම කළමනාකරණ තීරණ වලට බෙහෙවින් වැදගත් වේ.

නිෂ්පාදනය සමඟ සම්බන්ධ වීම මත

(According to the degree of association with the product)

නිෂ්පාදනය සමඟ සම්බන්ධවීම මත, පිරිවැය පහත පරිදි කොටස් 2 ක් යටතේ වර්ග කෙරේ.

- (a) නිෂ්පාදන පිරිවැය
- (b) කාල පිරිවැය

(a) **නිෂ්පාදන පිරිවැය**

(Product Costs)

නිෂ්පාදන ආයතනයක තොගය අගය කිරීම සඳහා සැලකිල්ලට ගනු ලබන පිරිවැය, නිෂ්පාදන පිරිවැය ලෙස හැඳින් වේ. (මෙම පිරිවැය අයිතම් පිරිවැය නැතහොත් භාණ්ඩ පිරිවැය ලෙස ද හැඳින් වේ) වෙනත් ආකාරයකින් කිවහොත්, නිෂ්පාදන පිරිවැය යනු, භාණ්ඩයක් නිෂ්පාදනය සඳහා දරනු ලබන පිරිවැය, නිෂ්පාදන පිරිවැය හෙවත් අයිතම් පිරිවැය වේ. සාමාන්‍යයෙන් නිෂ්පාදන පිරිවැය තුළ පහත මූලිකාංග හතර ඇතුළත් වේ.

සෘජු ද්‍රව්‍ය	X	}	නිෂ්පාදන පිරිවැය (අයිතම් පිරිවැය)
සෘජු ශ්‍රමය	X		
සෘජු අනෙකුත් වියදම්	X		
ප්‍රාථමික පිරිවැය /	X		
(+) නිෂ්පාදන පොදුකාර්යය	X		
මුළු නිෂ්පාදන පිරිවැය	X		

(b) **කාල පිරිවැය**

(Periodic Costs)

නිෂ්පාදන ආයතනයක, තොග (නොනිම් හා නිම්) අගය කිරීමේ දී සැලකිල්ලට ගනු නොලබන පිරිවැය කාල පිරිවැය ලෙස හැඳින් වේ. මේ හේතුව නිසා, එවැනි ඒවා දරන ලද කාලපරිච්ඡේදයට අදාළ පිරිවැය ලෙස සැලකේ. සාමාන්‍යයෙන්, “ආයතන හා පරිපාලන වියදම්” හා “විකිණීමේ හා බෙදාහැරීමේ වියදම්” කාල පිරිවැයන් ලෙස පිළිගැනේ.

කළමනාකරණ තීරණවලට අදාළ වීම මත

(According to their relevance to the Management Decisions)

කළමනාකරණ තීරණ වල අදාළවීම මත, පිරිවැය යන්න කොටස් 2 ක් යටතේ වර්ග කළ හැක.

- (a) අදාළ පිරිවැය
- (b) නොඅදාළ පිරිවැය

(a) අදාළ පිරිවැය
(Relevant Cost)

කළමනාකරණ තීරණයක් මගින් යම් පිරිවැයකට බලපෑමක් වේ නම්, නැතහොත් එම තීරණය මත පිරිවැය වෙනස් වේ නම්, එවැනි පිරිවැය අදාළ පිරිවැය ලෙස හැඳින් වේ. අදාළ පිරිවැය තුළ පහත ලක්ෂණ දෙක නිරීක්ෂණය කළ හැකි වේ.

1. ඒවා අනාගත පිරිවැයන් ය. එනම් අනාගතයේ දී දැරීමට සිදුවන පිරිවැය වේ. එමනිසා අදාළ පිරිවැයන්, ජෛතිහාසික පිරිවැයන් නොවේ.
2. ඒවා වර්ධක පිරිවැයන් වන අතර වලක්වා ගත හැකි වේ.

b) නොඅදාළ පිරිවැය
(Irrelevant Cost)

කළමනාකරණ තීරණයක් මගින් බලපෑමක් නොවේ නම්, හෙවත් තීරණය මත වෙනස් නොවේ නම් එවැනි පිරිවැය මේ නමින් හැඳින් වේ. එසේත් නැතහොත්, විකල්ප අතුරින් කුමක් විකල්පය තෝරාගත්ත ද, වෙනසක් නොවන පිරිවැය වේ.

වෙනත් පදනම් මත (Other Classifications)

(a) ආවස්ථික පිරිවැය
(Opportunity Costs)

තීරණ ගැනීමේ දී, විකල්ප රාශියක් අතුරින් එක් විකල්පයක් (හොඳම විකල්පය) තෝරා ගැනීමේ දී කැපකළ අනෙකුත් විකල්ප අතුරින් ඊළඟ හොඳම විකල්පයට අදාළ ප්‍රතිලාභය, ආවස්ථික පිරිවැය ලෙස සැලකේ. මෙලෙස පිරිවැයක් ඇතිවන්නේ සම්පත් වල හිඟ බව නිසාය. යමක්, හිඟ සම්පතක් නොවේ නම්, එහිදී ආවස්ථික පිරිවැයක් ඇති නොවේ. මෙය ගිණුම්කරණයට හසුනොවන අතර කළමනාකරණ තීරණවලට වැදගත් වේ. එනම් ආවස්ථික පිරිවැය යනු අදාළ පිරිවැයකි.

උදාහරණ

යම් පුද්ගලයෙකු පූර්ණ කාලීනව තමාගේම ව්‍යාපාරයක නියැලී සිටී නම්, ඔහු වෙනත් රැකියාවකට මගින් උපයාගත හැකිව තිබූ ආදායම කැප කරයි. එය ඔහුගේ ආවස්ථික පිරිවැයකි.

(b) ගිලිහූ පිරිවැය
(Sunk Costs)

යම් තීරණයක් ගන්නා අවස්ථාව වන විටත් දරා ඇති, තීරණය කුමක් වුවත් නැවත අයකරගත නොහැකි පිරිවැය මේ නමින් හැඳින් වේ. මේවා අතීත පිරිවැයක් වන අතර එහෙයින් වැලැක්විය නොහැකි මෙන්ම නොඅදාළ පිරිවැයද වේ. නමුත් ඇතැම් විට තීරණය ගන්නා අවස්ථාව වන විට දරා නොතිබුණ ද, අතීත තීරණයක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අනාගතයේ දී දැරීමට වන එහෙත් වැලැක්විය නොහැකි හා වෙනස් කළ නොහැකි පිරිවැය ද තවදුරටත් ගිලිහූ පිරිවැය ලෙස සැලකේ.

වැඩි අඩු ක්‍රමය (High - Low method)

යම් පිරිවැයක් මිශ්‍ර පිරිවැයක් නම්, ඒ තුළ අඩංගු විචල්‍ය සහ ස්ථාවර පිරිවැය කොටස වෙන් කර ගැනීම සඳහා වැඩි අඩු ක්‍රමය භාවිතා කළ හැක.

වැඩි අඩු ක්‍රමය තුළ පහත පියවරයන් අනුගමනය කරමින් විචල්‍ය හා ස්ථාවර පිරිවැය වෙන්කර ගත හැක.

- 1) දී ඇති නිෂ්පාදන මට්ටම් ආරෝහණ පිලිවෙලට සකස් කරන්න
 - 2) නිෂ්පාදන මට්ටම් දෙකක් අතර පිරිවැයේ වෙනස, නිෂ්පාදන මට්ටම් දෙක අතර ඒකක වෙනසෙන් බෙදා ඒකක විචල්‍ය පිරිවැය ගණනය කරන්න.
- මේ සඳහා පහත සමීකරණ යොදාගත හැක.

$$\text{ඒකක විචල්‍ය පිරිවැය} = \frac{\text{යාබද නිෂ්පාදන මට්ටම් දෙකක් අතර පිරිවැයේ වෙනස (\Delta TC)}}{\text{යාබද නිෂ්පාදන මට්ටම් දෙකෙහි ඒකක අතර වෙනස (\Delta Q)}}$$

- 3) ඒකක විචල්‍ය පිරිවැය දී ඇති නිෂ්පාදන මට්ටමකට ආදේශ කොට, මුළු පිරිවැය සහ මුළු විචල්‍ය පිරිවැය අතර වෙනසෙන් මුළු ස්ථාවර පිරිවැය ලබා ගැනීම.

අභ්‍යාසය

මාසය	නිෂ්පාදන ඒකක ගණන	මුළු පිරිවැය
ජනවාරි	2,200	38,200
පෙබරවාරි	1,950	36,700
මාර්තු	2,600	40,600
අප්‍රේල්	2,100	37,600
මැයි	2,350	39,100

- 01) ඒකක විචල්‍ය පිරිවැය හා මුළු ස්ථාවර පිරිවැය ගණනය කරන්න.
- 02) ඒකක 5,000ක් නිපදවන විට ආයතනයේ මුළු පිරිවැය කොපමණ වේද?